

PITANJA INSPEKTORATU RADA

Unatoč što je 19. lipnja 2014. stupio na snagu Zakon o zaštiti na radu (N.N., br. 71/14., 118/14. i 154/14.) koji je u cijelosti usklađen s odredbama temeljne Direktive Vijeća 89/391/EEC od 12. lipnja 1990. o uvođenju mjera za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja radnika na radu, kao i podzakonskih akata donesenih na temelju toga zakona, još postoji potreba da se o nekim pitanjima u području zaštite na radu daje pojašnjenje primjene Zakona. U ovome članku bit će pojašnjenja neka pitanja.

Pravni okvir:

- Zakon o zaštiti na radu (N.N., br. 71/14., 118/14., 154/14.; dalje u tekstu: Zakon)
- Pravilnik o zaštiti na radu na privremenim ili pokretnim gradilištima (N.N., br. 51/08.).

1. Mora li poslodavac koji sam obavlja građevinske radove na gradilištu izraditi plan izvođenja radova i imati ga na gradilištu?

U poglavlju Zakona, VII. **Djelatnosti u vezi sa zaštitom na radu**, 1. Projektiranje i izvođenje radova, Obveze i odgovornosti u fazi projektiranja, Zajedničko radilište, odredbama članka 75., stavak 5. Zakona propisano je da se plan izvođenja radova, izrađen u skladu s provedbenim propisom, mora nalaziti na radilištu, odnosno gradilištu. U vezi s tim, odredbama članka 96. Zakona, predviđena je prekršajna kazna za investitora, vlasnika građevine, koncesionara ili drugu osobu

za koju se po posebnom propisu izrađuje projekt, odnosno izvode radovi ako na gradilištu nema plan izvođenja radova. U poglavlju Koordinator za zaštitu na radu, odredbama članka 77., stavak 1., podstavak 2. Zakona propisano je da je koordinator zaštite na radu obvezan, tijekom izrade izvedbenog projekta, izraditi ili dati izraditi plan izvođenja radova prema provedbenom propisu, uzimajući u obzir pravila primjenjiva na pojedinom radilištu, vodeći računa o svim aktivnostima koje se obavljaju na radilištu, koji mora sadržavati i posebne mjere ako su poslovi na radilištu opasni radovi prema provedbenom propisu, te je u vezi s tim odredbama članka 94. Zakona, predviđena prekršajna kazna za koordinatora zaštite na radu fizičku osobu.

Nadalje, u poglavlju Obveze i odgovornosti u fazi projektiranja, odredbama članka 73., stavak 4. Zakona propisano je da investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se izrađuje glavni projekt, mora imenovati jednog ili više koordinatore zaštite na radu tijekom izrade projekta i tijekom građenja kada radove izvode ili je predviđeno da ih izvode dva ili više izvođača, te je u vezi s tim odredbama članka 96. Zakona predviđena prekršajna kazna za investitora, vlasnika građevine, koncesionara ili drugu osobu za koju se po posebnom propisu izrađuje projekt, odnosno izvode radovi ako ne imenuje koordinatora zaštite na radu.

U skladu s navedenim odredbama propisa jasno proizlazi da je za izradu plana izvođenja radova odgovoran koordinator zaštite na radu, a imenovanje koordinatora zaštite na radu je obvezno samo kada radove izvode ili je predviđeno da ih izvode dva ili više izvođača.

Nakon svega navedenoga, u skladu s odredbama članka 73., 75. i 77. Zakona, za radove koje na gradilištu izvode radnici samo jednog poslodavca u vremenu od početka do završetka gradnje, odnosno na kojemu je taj poslodavac jedini izvođač radova, nije propisana obveza izrade plana izvođenja radova.

2. Mora li ovlaštenik poslodavca za zaštitu na radu biti rukovoditelj kod poslodavca ili poslodavac može prenijeti ovlaštenje na bilo kojeg radnika?

U poglavlju **Pojašnjenje pojmova**, odredbama članka 3., stavak 1., podstavak 11. Zakona propisano je da pojam **ovlaštenik** u Zakonu i propisima, donesenim na temelju Zakona, označava radnika kojemu je poslodavac, neovisno o drugim ugovorenim poslovima, dao ovlaštenja za provedbu zaštite na radu. U poglavlju **Ovlaštenik**, odredbama članka 23. Zakona propisano je da poslodavac može provođenje zaštite na radu prenijeti u pisanom obliku na svojeg ovlaštenika unutar njegovog djelokruga rada.

Uz to, u poglavlju **Poslovi ovlaštenika**, odredbama članka 24. Zakona propisani su poslovi, prava i dužnosti ovlaštenika, a između ostaloga da je ovlaštenik samostalan u donošenju i provođenju odluka i da je samostalan u raspolaganju sredstvima koja mu je obavezan osigurati poslodavac.

Na osnovi navedenoga može se zaključiti da poslodavac nije obavezan imenovati jednog ili više ovlaštenika za zaštitu na radu. Ako želi, mora to učiniti isključivo u pisanom obliku i unutar već ugovorenog djelokruga rada radnika na način da ga ovlasti za samostalno donošenje i provođenje odluka pri obavljanju poslova iz članka 24. Zakona i da mu za to osigura potrebna sredstva. Budući da poslodavac imenuje izravno pojedinačno svakog ovlaštenika za zaštitu na

radu za obavljanje propisanih poslova unutar njegovog djelokruga rada, imenovanjem radnika koji ne rukovodi drugim radnicima poslodavac ne omogućava provedbu odredbi članka 24. Zakona pa se taj radnik, ni stvarno ni pravno, ne može smatrati ovlaštenikom.

3. Koje obveze u provedbi Zakona o zaštiti na radu ima samozaposlena osoba kod koje obavljaju poslove osobe na radu, učenici na obavljanju praktične nastave i sl.?

U skladu s odredbama članka 3., stavak 1., podstavak 10. Zakona, osoba na radu je fizička osoba koja nije u radnom odnosu kod poslodavca. Kada za njega obavlja određene aktivnosti odnosno poslove, tada poslodavac u skladu s odredbom članka 4., stavak 4. Zakona u odnosu na tu osobu mora izvršiti sve propisane obveze jednako kao i u odnosu na radnika.

Međutim, iz odredbi Zakona jasno ne proizlazi mora li osoba koja nije poslodavac, jer ne zapošljava radnike u smislu odredbe članka 3., stavak 1., podstavak 14. i 23. Zakona (samozaposlena osoba) izvršavati sve obveze propisane Zakonom u odnosu na radnika jednako i u odnosu na osobu koja kod njega obavlja određene aktivnosti koje se ne smatraju poslovima (primjerice: praktična nastava, naukovanje, stručno osposobljavanje i sl.).

Uzimajući u obzir navedeno, te odredbu članka 3., stavak 1., podstavak 10. Zakona, u kojoj se u odnosu na osobe na radu, aktivnosti tih osoba izjednačavaju s obavljanjem poslova, te uzimajući u obzir odredbu članka 4., stavak 4. Zakona, prema kojoj je primjena propisa zaštite na radu jednako obvezna u odnosu na radnike i osobe na radu, te posebno uzimajući u obzir odredbu članka 1., stavak 2. Zakona kojom je svrha Zakona propisana jednako u odnosu na radnike i osobe na radu, zaključak je da osoba koja nije poslodavac u smislu odredbe članka 3., stavak 1., podstavak 14. Zakona, mora u odnosu na osobu na radu (podstavak 10. istoga stavka) koja kod njega obavlja određene poslove ili aktivnosti, izvršavati sve obveze koje su propisane Zakonom u odnosu na radnika (podstavak 23. istoga stavaka).

*Đuro Čižmar, dipl. ing. stroj.
Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, Inspektorat rada
Zagreb*